Milan Tichý: Caetano Veloso a brazilský tropikalismus

(posudek vedoucí práce)

Diplomová práce Milana Tichého vznikala téměř šest let. Na jejím počátku stál mírně rozevlátý student portugalistiky, který byl absolventem Konzervatoře Jaroslava Ježka a každý jeho text znamenal těžkou kolizi s pravidly pravopisu i větné skladby. Na jejím konci stojí portugalista, který se bezpečně orientuje v široké oblasti pestré brazilské kultury a je, pokud vím, prvním skutečným českým znalcem brazilské lidové a populární hudby. Na cestě mezi začátkem a koncem si Milan Tichý vyjednal stipendium na Federální univerzitě v Bahii, seznámil se s brazilskými muzikology i příznivci tropikalismu, během svých pracovních cest do Brazílie si opatřil a poslechem osvojil diskotéku čítající snad stovky titulů stejně jako rozsáhlou odbornou literaturu. Také se ale musel vyrovnat s požadavky kladenými na akademickou práci, ukáznit fantazii, naučit se pracovat s odbornou literaturou – a mnohé další. Výsledkem je diplomová práce, kterou by po příslušných úpravách stálo za to vydat knižně.

Práce sestává kromě úvodu a závěru ze tří kapitol. První na více než čtyřiceti stranách nastiňuje vývoj brazilské lidové hudby od časů misionářských kontaktů s Indiány po dnešek. Tato syntéza vypadá napohled nenápadně, člověku minimálně obeznámenému s brazilskou hudební tradicí je ale zřejmé, kolik materiálu diplomant nastudoval, naposlouchal a promyslel, aby byl schopen nabyté poznatky utřídit a vyložit je v proporcích odpovídajících jejich významu. Zde i v následujícím textu se diplomant např. odvažuje překladu titulů alb a písní, což mnohdy vyžaduje podrobnou znalost kontextu (např. na s. 91 „Pega a voga, cabeludo" lze přeložit jako „K veslům, vlasáči" jen na základě znalosti amazonského folklóru; podobně na s. 113 diplomant musí kvůli překladu titulu „Coça, coça, lacerdinha" v poznámce pod čarou podniknout exkurz do entomologie, ale i do politického života Brazílie 60. let).

Druhá kapitola na téměř sedmdesáti stranách podává historii tropikalismu jako spontánně vzniklého a teprve ex post

pojmenovaného a teoreticky uchopeného hnutí, které sice původně vzniklo v oblasti hudby, ale jeho dosah byl mnohem širší. Milan Tichý staví na faktograficky spolehlivém historickém přehledu a v následujícím výkladu spojuje muzikologickou erudici a schopnost hudební analýzy s výkladem společensko-politického kontextu. Z textu je ale znát také dobrá znalost brazilského filmu a základní orientace v jiných oblastech brazilského umění (divadlo, výtvarné umění, architektura atd.). Tichého výklad je tak plně práv tropikalismu jako mnohostrunnému hnutí, které nevratně proměnilo celou brazilskou kulturní scénu. V této kapitole diplomant mj. zcela přirozeně a neokázale reflektuje návaznost tropikalismu na lidožroutské hnutí dvacátých let, probírá vztah mezi vysokým uměním a masovou kulturou, jehož aktualizace se zároveň s tropikalismem projevila také v konkrétní poezii, a dokáže si poradit i s obtížnými teoretickými texty, jako je např. Adornovo *Schéma masové kultury*. Je schopen samostatně a s odstupem zpracovat a zhodnotit sekundární literaturu a nedá se svést z vlastní cesty ani výraznými interprety typu konkrétního básníka Augusta de Campose, který se tropikalismu pokusil vtisknout pečeť své vlastní estetiky.

Třetí z výkladových kapitol je věnována rozboru šesti vzorových tropikalistických písní, vycházejícímu ze solidního překladu textů. Diplomant zde opět projevuje schopnost vlastního muzikologického výkladu s bezpečnou orientací v sekundární literatuře a filologickou analýzou písňových textů. Zvlášť sympatickým rysem jeho interpretace je otevřenost významům, které nelze jednoznačně uchopit, a přesto hrají rozesety v mnohovýznamovém textu vnímatelnou roli.

V závěru je zhodnocen přínos tropikalismu i jeho hodnocení brazilskou kritikou. V příloze pak práce obsahuje biografie jednotlivých aktérů, k tištěné podobě práce je přiloženo CD s nahrávkami analyzovaných skladeb, reprodukcemi obalů klíčových desek a zmiňovanými uměleckými manifesty.

V práci se samozřejmě najdou drobná opomenutí, jinak to v textu tohoto rozsahu snad ani nejde (např. poezie označovaná jako

„verbo-vokál-vizuální“ se česky obvykle označuje jako „verbofonovizuální“; hispanistka Housková se nejmenuje Alena /s. 101 a 199/, slova písně „eu sou honrado“ na s. 111 znamenají spíš „jsem poctivec“ než „je to pro mě čest“ atd.), nikdy ale nejsou takového rázu, aby práci znehodnocovala.

Ze všech zmíněných důvodů navrhuji hodnocení výborně a domnívám se, že by práce mohla být s drobnými úpravami předložena jako práce rigorózní. Z obojího mám radost.

V Praze 9. 6. 2012 Mgr. Šárka Grauová